

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΜΑΪΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο:

A1.

1. Λ τὴν παιδείαν οὐχ οἷαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι
2. Λ τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὀρᾶν.
3. Λ ὅμμα μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους.
4. Σ Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν.
5. Σ ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειότερου τινὸς τυγχάνει.

B1. Ο φιλόσοφος ορίζει την παιδεία στην παράγραφο: «Τούτου τοίνυν, ἣν δ' ἐγώ ... διαμηχανήσασθαι.». Ἦδη ἀπὸ τον 5^ο αἰῶνα π.Χ. ὡς ὅρος τῆς παιδαγωγικῆς δηλώνει τὴ γενικὴ καλλιέργεια, που εἶναι προνόμιο μόνο του ἀνθρώπου γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀποδίδεται στα λατινικά με τον ὅρο humanitas.

Στὴν Πολιτεία γενικότερα, ο φιλόσοφος υποστηρίζει ὅτι, ὅπως ὅταν θέλουμε νὰ δοῦμε κάτι, στρέφουμε τὸ βλέμμα μας πρὸς αὐτό, ἐστὶ καὶ ὅταν θέλουμε νὰ γνωρίσουμε τὸ Ἀγαθὸ, πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν ψυχὴ μας σ' αὐτό. Αὐτὴ ἡ στρόφη ἀποκαλεῖται «περιαγωγή» καὶ συνιστᾷ τὴν παιδεία σύμφωνα με τὴν ὁποία ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξη μιᾶς ὑπάρχουσας δυνάμει τοῦ ἀνθρώπου που βρίσκεται σὲ ὑπνώση λόγω τῆς αἰσθητηριακῆς πλάνης καὶ ὄχι ἡ ἀπόκτηση ἐνὸς νέου πράγματος.

Ἡ λέξη περιαγωγή ἔχει φιλοσοφικὴ βαρύτητα, διότι δείχνει πὺς ἡ γνώση καὶ ἡ παιδεία καθὼς στρέφεται στὸν κόσμον, οφείλει νὰ ἔχει πάντα καθολικὸ χαρακτήρα καὶ νὰ μὴν ἐξαντλεῖται σὲ προσέγγιση ἀπὸ μιᾶ ἐπιμέρους οπτικῆς γωνίας. Στὸ ἴδιο πλαίσιο ἐντάσσεται καὶ ἡ χρῆση τοῦ δεοντολογικοῦ ρηματικοῦ ἐπιθέτου περιεκτέον, τὸ ὁποῖο ὅμως δὲν προτρέπει ἀπλῶς σὲ μιᾶ ἐυρύτερη θέαση ἀλλὰ ἀποβλέπει σὲ μιᾶ μεταστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν. Πρόκειται, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς παιδείας, γιᾶ μιᾶ στρόφη ὅλης τῆς ὑπαρξὸς πρὸς τὸν «ἥλιον», πρὸς τὸ ἀγαθὸ – γιᾶ μιᾶ ἐπώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω ὁ Πλάτων θὰ ονομάσει τὴν ἀνοδὸ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ὄντως ὄν «μεταστροφή – ἐπιστροφή» τῆς ψυχῆς ἀπὸ μιᾶ νυχτερινῆς μέρας στὴν ἀληθινὴ μέρα – καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ «ἀληθινὴ φιλοσοφία».

Ἡ παιδεία, λοιπὸν, εἶναι ἡ τέχνη που, ἀναπροσανατολίζοντας καὶ καθοδηγώντας προάγει τὴν προσέγγιση τοῦ Ἀγαθοῦ, ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ στὰ νοητὰ, δὲν εἶναι ἀπλῶς μάθηση, ἀλλὰ μεταστροφή ὅλης τῆς ὑπαρξὸς.

B2. Ἡ ψυχὴ θὰ πραγματοποιήσῃ τὴ μεταστροφή τῆς με τὴν ἀρετὴ τῆς φρόνησις δηλαδὴ με τὴς διανοητικὲς ἀρετὲς. Ἡ διανοητικὴ ικανότητα, τὸ φρονῆσαι, διαφέρει ἀπὸ τὴς ἄλλες ικανότητες τῆς ψυχῆς: ἔχει προέλευση περισσότερο θεϊκὴ ἀπὸ οτιδήποτε ἄλλο ἔχει ὁ ἀνθρώπος «μᾶλλον θειότερου τινὸς τυγχάνει».

Μιλώντας γιᾶ τὴς ὑπόλοιπες ἀρετὲς – τὴς ἠθικὲς ἀρετὲς – ὁ φιλόσοφος τονίζει ὅτι οἱ ἀρετὲς τῆς ψυχῆς δὲν προϋπάρχουν μέσα μας ἀλλὰ γεννιούνται καὶ προάγονται μέσω τοῦ ἐθισμοῦ καὶ τῆς ἀσκήσις, μιᾶς ἐξωτερικῆς δηλαδὴ διαδικασίας. Ἀντίθετα ἡ διανοητικὴ ικανότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φρόνησις, ἀποτελεῖ ἕνα ἐσωτερικὸ δεδομένο, ἀρα μιᾶ ἐμφυτὴ δυνατότητα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ὑπαρξὴ τῆς ἀνάγεται στὸ θεὸ, ὡς ἐκεῖνη ἡ ἀνθρώπινη ιδιότητα που προσεγγίζει περισσότερο τὴς θεῖες ιδιότητες, ἐφόσον ποτὲ δὲν χάνει τὴ δυνάμει τῆς «ὃ τὴν μὲν δύνανται οὐδέποτε ἀπόλλυσιν».

Ωστόσο η αρετή της φρόνησης δεν λειτουργεί πάντα με ορθό τρόπο, αλλά ανάλογα προς την κατεύθυνση που στρέφεται οδηγεί και στα αντίστοιχα αποτελέσματα. Στον άνθρωπο επαφίεται ο τρόπος που θα τη διαχειριστεί. Έτσι, όταν έχει συντελεστεί η περιαγωγή της ψυχής και στρέφεται προς το νοητό κόσμο, είναι χρήσιμη και ωφέλιμη για τον άνθρωπο. Όταν όμως στρέφεται στον κόσμο των αισθήσεων, το ανθρώπινο μυαλό αποβαίνει όχι απλά άχρηστο αλλά και βλαβερό «ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησίμὸν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται.».

B3.

1. Λ
2. Λ
3. Σ
4. Λ
5. Σ

B4. α) ὑποσχνούμενοι: επαγγελλόμενοι

παντί: ὅλῳ

λυσιτελές: ὠφέλιμον

ἐμβαλεῖν: ἐμποιῆσαι

β) ὄραση – οπτικός / στροφή – εὐστροφος / μάθηση – μαθηματικός.

B5. Τόσο στο παράλληλο κείμενο όσο και στο κείμενο Αναφοράς ο Σωκράτης στρέφεται ενάντια στους αυτόκλητους επαγγελματίες της εκπαίδευσης «ἐπαγγελλόμενοι τινές» στους σοφιστές, τους ιδεολογικούς του αντιπάλους. Είναι γνωστή η αντιθετική στάση τους απέναντι στην παιδεία. Είναι φανερό ότι τους κατηγορεί ότι παραπλανούν τους νέους «πείθουν τους νέους να εγκαταλείψουν τις μαθητείες με τους συμπολίτες τους» και επιδιώκουν να τους αποσπάσουν υψηλά χρηματικά ποσά «εἶχε δαπανήσει για τη μαθητεία κοντά στους σοφιστές περισσότερα χρήματα από οποιονδήποτε». Ο Σωκράτης δεν άσκησε επαγγελματικά (ἐπ' αμοιβή) τη διδασκαλία. Πίστευε ότι βοηθά τον συνομιλητή του να ανακαλύψει τις γνώσεις που ήδη υπάρχουν μέσα του. Αντίθετα πολλοί σοφιστές άσκησαν επαγγελματικά τη διδασκαλία με αποτέλεσμα να εισπράττουν πλουσιοπάροχες αμοιβές αντίστοιχες προς τις υψηλές φιλοδοξίες των μαθητών τους.

Βασική επιπλέον διαφορά του Σωκράτη, αλλά και του Πλάτωνα προς τους σοφιστές ήταν η πεποίθηση πως ο άνθρωπος δεν αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την παράγει μέσα του. Η τετραπλή χρήση της πρόθεσης ἐν αισθητοποιεί τον εσωτερικό, βιωματικό χαρακτήρα της γνώσης. Αυτή την βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει ἀνάμησιν.

Άλλωστε στον Πλατωνικό διάλογο «Μένων» διαβάζουμε ότι η ανθρώπινη ψυχή υπήρχε και πριν τη γέννηση του ανθρώπου και όταν έπεσε στη γη εισήλθε σε ένα σώμα που την φυλάκισε. Αυτό επέφερε τη λήθη των Ιδεών που είχε θεαθεί πριν την πτώση της. Επίσης στον «Φαίδρο» υποστήριξε ο φιλόσοφος πως όταν η ψυχή δει τα ομοιώματα των Ιδεών που υπάρχουν στον φυσικό κόσμο θα θυμηθεί (ἀνάμνησις) αυτά που γνώριζε πριν εισέλθει στο σώμα.

Αδίδακτο κείμενο:

Γ1. Γιατί, ντρέπομαι να μαθαίνω, αλλά ζητώ να μάθω και ρωτάω και χρωστάω μεγάλη ευγνωμοσύνη σε αυτόν που μου αποκρίνεται, και δεν στέρησα κανένα ποτέ μέχρι τώρα από αυτή την ευγνωμοσύνη. Γιατί ποτέ μέχρι τώρα δεν αρνήθηκα να μάθω κάτι, κάνοντας ότι η γνώση είναι δικό μου εύρημα, αλλά επαινώ αυτόν που διδάσκει εμένα με την ιδέα ότι είναι σοφός αποκαλύπτοντας όσα έμαθα απ' αυτόν.

Γ2. Αρχικά, τρανή απόδειξη ότι βρίσκεται σε πλάνη σχετικά με τα πράγματα και ότι δεν γνωρίζει την αλήθεια γι' αυτά αποτελεί το γεγονός ότι κάθε φορά που βρίσκεται με κάποιον από τους

ονομαστούς για την σοφία τους από όλους τους Έλληνες, αποδεικνύεται ότι ο ίδιος δεν γνωρίζει τίποτα. Πουθενά μάλιστα οι γνώμες του δεν ταιριάζουν με αυτές των σοφών, καθώς συγκρούεται συνεχώς με αυτούς γεγονός που επιπρόσθετα αποδεικνύει την άγνοιά του.

Γ3. α) ἀληθές, τὴν ἐρώτησιν, ταῦτα, τοῦ πράγματος, μάρτυς.

Γ3. β) ἔσφαλσαι, συνεχένου, πυνθάνει / η, ἔμαθες, οἶσθα.

Γ4. α) εἰδῶς= κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενο **ἐγώ** του ρήματος φαίνομαι

ὥς ἔπος εἰπεῖν= απόλυτο απαρέμφατο

ὥς ὄντα= αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας συνημμένη στο με.

Γ4. β) τοῦτον ὅς ἐδίδαξε

Γ4. γ) Σωκράτης εἶπεν ὅτι ἔν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχοι ἀγαθόν, ὃ αὐτὸν σώζοι.

Σωκράτης εἶπεν ἔν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχειν ἀγαθόν, ὃ αὐτὸν σώζοι.